

Grundlovens paragraf 78

§ 78

Stk. 1. Borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at danne foreninger i ethvert lovligt øjemed.

Stk. 2. Foreninger, der virker ved eller søger at nå deres mål ved vold, anstiftelse af vold eller lignende strafbar påvirkning af anderledes tænkende, bliver at opløse ved dom.

Stk. 3. Ingen forening kan opløses ved en regeringsforanstaltning. Dog kan en forening foreløbig forbydes, men der skal da straks anlægges sag imod den til dens opløsning.

Stk. 4. Sager om opløsning af politiske foreninger skal uden særlig tilladelse kunne indbringes for rigets øverste domstol.

Stk. 5. Opløsningens retsvirkninger fastsættes nærmere ved lov.

Kommentar:

Grundlovens § 78 sikrer, at der er foreningsfrihed. Det er en grundlæggende ret i det danske samfund, hvor foreninger spiller en stor rolle. Bestemmelsen er først og fremmest med for at beskytte foreninger imod, at staten blander sig. Den beskytter til gengæld ikke imod, at private blander sig. Og den beskytter heller ikke den enkelte borgers ret til at stå uden for en forening.

Stk. 1. Borgere har ret til at danne foreninger. De behøver ikke at spørge nogen først. Men foreningen skal være lovlig. Det vil sige, at dens formål ikke må være at begå ulovligheder.

Stk. 2. Hvis en forening bruger vold eller andre ulovlige metoder for at nå sit mål, skal den opløses. Det skal i så fald ske ved en dom. Og det er justitsministeren, der skal rejse sagen. Den særlige bestemmelse om foreninger, der bruger vold, blev indført i 1953 – otte år efter den tyske besættelse af Danmark. Under besættelsen blev der oprettet korps og foreninger, der havde det formål at udøve vold og terror mod befolkningen. Hipokorpset fra anden verdenskrig er et eksempel på sådan et korps.

Stk. 3. Statsmagten eller regeringen kan ikke blot opløse en forening. Dog kan regeringen i særlige tilfælde gribe ind og forbyde en forening midlertidigt. Men regeringen skal straks indbringe sagen for domstolene. Og hvis domstolene kommer frem til et andet resultat end regeringen, bliver opløsningen kendt ugyldig. Domstolene har det sidste ord i den forbindelse.

Stk. 4. Hvis en sag drejer sig om opløsning af en politisk forening, kan sagen gå til Højesteret efter at have været behandlet i byret og landsret. Man behøver ikke først at få en tilladelse fra det særlige nævn, der hedder Procesbevillingsnævnet.

Stk. 5. De nærmere regler for virkningerne af, at en forening opløses, skal fremgå af en lov. Folketinget har dog ikke vedtaget sådan en lov. Man bruger de almindelige foreningsregler og straffeloven i stedet.